

ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΑΙ ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ ΕΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΙΣ ΣΙΓΙΛΛΙΟΙΣ

Ἦσυχολήθημεν καὶ ἄλλοτε¹ μὲ τὰς εἰς τινα πατριαρχικά σιγίλλια φερομένας συνωνύμους ἀρχιερατικὰς ὑπογράφας, αἵτινες δικαίαν προκαλοῦσιν ἀπορίαν. Διότι ἐρ' ὅσον καλῶς ἀνεγνώσθησαν, δυσεξήγητον καθίσταται πῶς εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σιγίλλιον φέρονται δύο καὶ τρεῖς ὑπογραφαὶ Ἀρχιερέων τῆς αὐτῆς Μητροπόλεως, ἀλλαχοῦ δὲ ἐνῶ ὁ Πατριάρχης διὰ τοῦ Σιγίλλου ἀναφέρεται ὡς συμπαραδρεύων μετὰ τῶν Ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν, ἐν τούτοις ἐν τῷ σιγίλλῳ προσυπογράφεται ἔστιν ὅτε καὶ Ἐπίσκοπος. Ἄλλοτε πάλιν ἐν τῷ πατριαρχικῷ σιγίλλῳ μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Πατριάρχου φέρεται ἡ ὑπογραφή μόνον τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως εἰς οὗ τὴν δικαιοδοσίαν ἀναφέρεται ἡ τοῦ σιγίλλου ὑπόθεσις, καὶ οὐδενὸς ἄλλου καίτοι τὸ σιγίλλιον ἀναγράφει ὅτι ὁ Πατριάρχης ἀποφαίνεται ἐν διασκέψει μετὰ τῶν Ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν.

Ὁ ἐλλόγιμος ἱστοριοδίφης κ. Δ. Ζακυθηνὸς ἐξακολουθεῖ δημοσιεύων τὴν σειρὰν τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων ἀποκαιμένων πατριαρχικῶν σιγίλλων καὶ ἄλλων ἐγγράφων², ὀλίκον πολῦτιμον διὰ τὴν πάτριον τῶν κάτω χρόνων ἱστορίαν. Εἰς τὴν δημοσιευομένην ταύτην πολῦτιμον συλλογὴν, διαφαίνονται αἱ ἀπορίαι περὶ ὧν ἐναρχόμενοι εἶπομεν καὶ ἄς ὧδε παραθέτομεν δίδοντες καὶ τὴν κατὰ τὴν ἡμῶν γνώμην διέξοδον.

Σιγίλλιον τοῦ πατριάρχου Κων)λεως Παΐσιου τοῦ Α' ἔτει 1652 ἐκδοθὲν περὶ τῆς ἐν Πάρω Μονῆς τῆς Ζωοδόχου πηγῆς, ἐν ᾧ ὁ Πατριάρχης ἀποφαίνεται ἐν συνοδικῇ διασκέψει μετὰ τῶν Ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν, ἐν τούτῳ ὑπογράφονται μόνον ὁ Πατριάρχης καὶ ὁ Παραναξίας Ἀθανάσιος εἰς οὗ τὴν δικαιοδοσίαν ὑπάγεται ἡ Μονή (ἐνθ. ἀνωτ. Β' σελ. 159). Ὁμοίως ἐν σιγίλλῳ τοῦ Πατριάρχου Παΐσιου τοῦ Β' ἔτει 1743 ἐκδοθὲν περὶ τῆς ἐν Φαναρίῳ Μονῆς Ἁγίας Τριάδος Σκλαταινῆς ὑπογράφεται ὁ Πατριάρχης καὶ ὁ Φαναρίου Μακάριος εἰς οὗ τὴν δικαιοδοσίαν ὑπάγεται ἡ Μονή, (ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 148 Γ')³.

1. Πρβλ. τὰ ἐμὰ δημοσιεύματα, Τὰ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων πατριαρχικά ἐγγράφα ἐν «Θεολογία» τεύχος Α' 1930, σελ. 277, καὶ Ἡ συνωνυμία τῶν Ἐπισκοπῶν ἐν Ἀναπλάσει ἀριθ. 11-Ἰουνίου 1-1931.

2. Πρβλ. ἐν περιοδ. «Ἑλληνικά» Β' 1929 σελ. 404 ἐξῆς.

3. Πρβλ. περὶ Μονῆς Σκλαταινῆς τὸ ἐμὸν δημοσίευμα αἱ Ἱεραὶ Μοναὶ τῆς Πίνδου ἀνατύποις ἐκ τῆς Θεολογίας Ἀθῆναι 1929 σελ. 8.

Εἰς σιγίλλιον τοῦ Πατριάρχου Τιμοθέου Β' ἔτει 1613 ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἐν Ἀμοργῷ Μονὴν τῆς Παμμακαριστοῦ τῆς Μητροπόλεως Παροναξίας, ὑπογράφεται ὁ Πατριάρχης τρεῖς Μητροπολίται καὶ ὁ Παροναξίας Νικηφόρος (ἐνθ' ἄνωτ. Β' σελ. 142). Ὁμοίως ἐν σιγίλλῳ τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου Β' ἔτει 1691 περὶ τῆς ἐν Πάρῳ Μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ὑπογράφεται ὁ Πατριάρχης μετ' ἄλλων Μητροπολιτῶν καὶ ὁ Παροναξίας Ἰωάσαφ (ἐνθ. ἄνωτ. Β' σ' 394).

Ἐν σιγίλλῳ τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου Β' ἔτει 1700 περὶ τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Θηβῶν Μονῆς Ἐξαγγελιστρίας σὺν ἄλλοις ὑπογράφεται καὶ ὁ Θηβῶν Ἀθανάσιος (ἐνθ. ἄνωτ. Β' σελ. 397). Ἐν σιγίλλῳ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου Δ' ἔτει. 1712 περὶ τῆς ἐν Θήρᾳ Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, ὑπογράφεται σὺν ἄλλοις καὶ ὁ Σαντορίνης Ζαχαρίας (ἐνθ. ἄνωτ. Β' σελ. 408). Ἐν Σιγίλλῳ τοῦ Πατριάρχου Ἰερεμίου Γ' ἔτει 1720 περὶ τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ναυπλίου Μονῆς τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων ὑπογράφεται σὺν ἄλλοις καὶ ὁ Ναυπλίου Μελέτιος. (ἐνθ. ἄνωτ. Β' σ. 421). Ἐν σιγίλλῳ ἐπὶ Πατριάρχου Ἰερεμίου Γ' ἔτει 1724 περὶ τῆς ἐν Μήλῳ Μονῆς τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, σὺν ἄλλοις ὑπογράφεται καὶ ὁ πρῶην Ναυπλίου καὶ Πρόεδρος Μήλου Γαβριήλ (ἐνθ. ἄνωτ. Β' σελ. 431). Ἐν σιγίλλῳ ἐπὶ Πατριάρχου Σαμουήλ ἔτει 1766 περὶ τῆς ἐν Ἀττικῇ Μονῆς τοῦ Ἁγίου Μελετίου ὑπογράφεται σὺν ἄλλοις καὶ ὁ Ἀθηναίων Βυρθολοματος. (ἐνθ. ἄνωτ. Γ' σ. 449). Ἐν σιγίλλῳ ἐπὶ πατριάρχου Παΐσιου Β' ἔτει 1748 περὶ τῆς ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ Λητιζᾶς καὶ Ἀγράφων Μονῆς Μπρουσοῦ, ὑπογράφεται σὺν ἄλλοις οὐχὶ ὁ οἰκετὸς Ἐπίσκοπος Λητιζᾶς καὶ Ἀγράφων ἀλλ' ὁ Μητροπολίτης Δαρίσεως Ἰάκωβος «μετ' εἰδήσεως τοῦ τῆς Ἐπισκοπῆς ταύτης καθολικοῦ κυριάρχου Μητροπολίτου Δαρίσεως Ἰακώβου» (ἐνθ. ἄνωτ. Γ' σελ. 424). Ἐνθ' ἐν σιγίλλῳ ἐπὶ πατριάρχου Κυρίλλου Ε' ἔτει 1749 περὶ τῆς ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ Λοιδορικίου Μονῆς Ἀμπελακιωτίσεως, ὑπογράφεται ὁ Ἐπίσκοπος Λοιδορικίου Θεόκλητος (ἐνθ. ἄνωτ. Γ' σελ. 432).

Ἐν σιγίλλῳ ἐπὶ Πατριάρχου Μεθοδίου Γ' ἔτει 1670 περὶ τῆς ἐν Πάρῳ Μονῆς Ταξιάρχου ὑπογράφονται δύο Παροναξίας Ἱεράρχαι «ὁ Παροναξίας Θεοφάνης» δεῦτερος, καὶ τελευταῖος δέκατος «ὁ Παροναξίας Μελέτιος» (ἐνθ. ἄνωτ. Β' σελ. 388). Ἐν σιγίλλῳ ἐπὶ Πατριάρχου Γαβριήλ Γ' ἔτει 1706 περὶ τῆς ἐν τῇ Μητροπόλει Τραπεζοῦντος Μονῆς Περιστερεῶτα σὺν ἄλλοις ὑπογράφονται τρεῖς Τραπεζοῦντος Ἱεράρχαι, πέμπτος ἐν τῇ σειρᾷ «ὁ Τραπεζοῦντος Ἀνανίας», ἕνατος «ὁ Τραπεζοῦντος Παΐσιος», ἐνδέκατος «ὁ Τραπεζοῦντος Παρθένιος», δωδέκατος δὲ ἕτερος οὗ ὁ ἐκδότης δὲν ἀνέγνωσε τὸν τίτλον ὡς δυσξέμδλητον. (ἐνθ. ἄνωτ. Β' σελ. 404). Ἐν σιγίλλῳ ἐπὶ Πατριάρχου Παΐσιου Β' ἔτει 1729

περὶ τῆς ἐν Πόρῳ Μονῆς τῆς Ζωδόχου Πηγῆς τῆς ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Αἰγίνης κειμένης υπογράφονται δύο Ἀρχιεπίσκοποι Αἰγίνης σὺν ἄλλοις, δέκατος τρίτος προτελευταῖος ἐν τῇ σειρᾷ «ὁ Αἰγίνης Μητροφάνης» καὶ τελευταῖος δέκατος τέταρτος «ὁ Αἰγίνης Γρηγόριος» (ἐνθ. ἄνωτ. Γ' σελ. 122). Ἐν σιγίλλῳ ἐπὶ Πατριάρχου Νεοφύτου Σ' ἔτει 1744 περὶ τῆς ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Κορώνης Μονῆς Γριβιτσάνης σὺν ἄλλοις υπογράφονται τελευταῖοι «ὁ Κορώνης Ἀνθιμος» καὶ «ὁ Κορώνης Μακάριος» (ἐνθ. ἄνωτ. Γ' σελ. 152). Ἐπίσης ἐν σιγίλλῳ ἐπὶ Πατριάρχου Σχμουήλ ἔτει 1764 περὶ τῆς ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ Θουμακοῦ Μονῆς Ρενδίνης σὺν ἄλλοις υπογράφονται δύο Ἐπίσκοποι Θουμακοῦ προτελευταῖος «ὁ Θουμακοῦ Ἰάκωβος» καὶ τελευταῖος «ὁ Θουμακοῦ Κύριλλος» (ἐνθ. ἄνωτ. Γ' σελ. 447). Ἐν τῷ κειμένῳ δὲ τοῦ σιγίλλου ἀναφέρεται ὁ κατὰ τὴν ἐκδοσιν τούτου τελῶν Ἐπίσκοπος Θουμακοῦ Σεραφεῖμ «οὗ ἕνεκα συμπαρῶν ἤδη εἰς τὰ ὧδε καὶ ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Θουμακοῦ Σεραφεῖμ οὗ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ εὕρισκεται τὸ αὐτὸ μοναστήριον». Ἐν σιγίλλῳ ἐπὶ πατριάρχου Θεοδοσίου Β' ἔτει 1773 περὶ τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σαμακόδου Μονῆς Ῥίλα, σὺν ἄλλοις υπογράφονται προτελευταῖος «ὁ Σαμακόδου Νεόφυτος» καὶ «ὁ Πεκίου Ἰσαάκιος» εἰς ὃν ὑπήγετο πρὶν ὧ; Σταυροπήγιον ὅτε ἦτο ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἰπέκ αυτοκέφαλος. Ὁμοίως ἐν σιγίλλῳ ἐπὶ πατριάρχου Σωφρονίου Β' ἔτει 1777 περὶ τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ὠλένης Μονῆς Σκαφιδιάς σὺν ἄλλοις υπογράφεται τελευταῖος «ὁ Ὠλένης Ἰάκωβος»¹.

Ταύτας τὰς ἀπορίας παρατηροῦμεν εἰς τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα πατριαρχικά σιγίλλια τῆς ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων συλλογῆς ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Ζακυθνοῦ, καὶ ἡ ἐκδοσις ἐξακολουθεῖ, τὰς ἐξῆς δὲ διδωμεν λύσεις.

Τὰ σιγίλλια ἐν αἷς φέρεται μόνον ἢ υπογραφή τοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ Μητροπολίτου εἰς οὗ τὴν δικαιοδοσίαν ὑπάγεται ἡ Μονὴ εἰς ἣν τοῦτο ἀναφέρεται, δὲν εἶναι τὰ πρωτότυπα ἀλλ' ἀντίγραφα. Ἴσως τὰ πρωτότυπα ἔμενον ἐν τῇ Μητροπόλει καὶ ἀντίγραφα ἐστέλλοντο ἐν τῇ Μονῇ καὶ τὰνάπαλιν. Τοῦτο εὐρῶν ὁ οἰκεῖος Μητροπολίτης ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ του ὑπέγραψεν αὐτό. Εἰς ὅσα σιγίλλια φέρεται μετ' ἄλλων Μητροπολιτῶν υπογεγραμμένος καὶ ὁ οἰκεῖος Μητροπολίτης, οὗτος ἢ ἦτο ἐν Κων)πόλει ἐνδημῶν ἢ ὑπέγραψεν καὶ οὗτος εὐρῶν τοῦτο ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ του. Εἰς τὸ σιγίλλιον τῆς Μονῆς Μπρουσοῦ υπογράφει σὺν ἄλλοις οὐχὶ ὁ οἰκεῖος Ἐπίσκοπος Λητζᾶς καὶ Ἀγράφων ἀλλ' ὁ οἰκεῖος Μητροπολίτης Λαρίσης, ὅστις εἴτε ἐνδημῶν ἐν Κων)πόλει ὑπέγραψεν ἢ ὅταν ἐστάλη εἰς αὐτὸν ἐκ τοῦ Πατριαρχείου καὶ τὸ διεβίβασεν εἰς τὸν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του ἐπίσκοπον.

1. Ἐνθ' ἄνωτ. Δ' σελ. 235, 245.

Ἐν ἄλλῳ δὲ σιγιλλίῳ τῆς Μονῆς Ἀμπελακωτίσης ὑπογράφεται ὁ οἰκετὸς Ἐπίσκοπος Λαϊδορικίου καὶ οὐχὶ ὁ Μητροπολίτης Λαρίσης εἰς ὃν ὑπῆγετο. Οὗτος θὰ ὑπέγραψεν εὐρῶν τοῦτο ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ του. Ἐν τῷ σιγιλλίῳ τῆς Μονῆς Ῥεντίνης ὑπογράφονται δύο Ἐπίσκοποι Θαυμακοῦ ἐνῶ ὁ κατὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ σιγιλλίου τελῶν Ἐπίσκοπος Θαυμακοῦ Σεραφεῖμ ἀναφερόμενος ἐν τῷ κειμένῳ δὲν ὑπογράφεται. Ἀναμφιβόλως οἱ δύο ὑπογραφόμενοι Θαυμακοῦ εὗρον τὸ σιγιλλιον διαδοχικῶς ἐν τῷ ἀρχεῖῳ των καὶ ὑπέγραψαν, δι' ὃ καὶ τελευταῖοι φέρονται ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ὑπογραφῶν, ἀναγράφει δὲ καὶ ὁ ἐκδότης ἐν ὑποσημειώσει «αἱ ὑπογραφαὶ τῶν δύο Ἐπισκόπων Θαυμακοῦ ἐτέθησαν μεταγενεστέρως» χωρὶς ὅμως νὰ ἐπεξηγήσῃ πῶς ἀντελήφθη τοῦτο (ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 447). Ὁ δὲ ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ σιγιλλίου ἀναφερόμενος Θαυμακοῦ Σεραφεῖμ ὅστις ἦτο Ἐπίσκοπος ὅτε τοῦτο ἐξεδόθη ἐν Κων)πόλει ἐνδημῶν «συμπάρῳ» εἰς τὰ ὧδε», δὲν ὑπέγραψεν διότι οἱ Ἐπίσκοποι δὲν μετείχον συνοδικῶν διασκέψεων ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἐξ οὗ καὶ ὁ Πατριάρχης ἀποφαίνεται μετὰ τῶν Ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπων πάντοτε.

Κατὰ τὴν ἰσχύουσαν τάξιν ὁ Πατριάρχης γράφων πρὸς Μητροπολίτας προσηγόρευε τοὺτους Ἱερωτάτους ὑπερτίμους ἀδελφεοὺς καὶ συλλειτουργοὺς, πρὸς δὲ Ἀρχιεπισκόπους μόνον ἀδελφοὺς καὶ συλλειτουργοὺς πρὸς Ἐπισκόπους δὲ μόνον Θεοφιλεστάτους¹.

Ἐν ἄλλοις σιγιλλίοις ὑπογράφονται δύο Μητροπολίται Παροναξίας ἐν τῷ αὐτῷ σιγιλλίῳ, δύο Αἰγίνης Ἀρχιεπίσκοποι καὶ δύο Κορώνης Ἐπίσκοποι. Καὶ εἰς τὰς τρεῖς ταύτας περιστάσεις τὰ σιγιλλία ἀναφέρονται εἰς Μονὰς ὑπαγομένας εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ὑπογραφόντων, ἀναμφιβόλως δὲ ὁ πρῶτος ὑπογράφων Παροναξίας ὡς καὶ ὁ Αἰγίνης ἐνδεχόμενον νὰ ἦσαν ἐνδημοῦντες ἐν Κων)πόλει καὶ μετέσχον τῆς συνοδικῆς διασκέψεως καὶ ὑπέγραψαν. Ὁ κατόπιν δὲ Παροναξίας ὡς καὶ ὁ ἐν ἐτέρῳ σιγιλλίῳ κατόπιν Αἰγίνης, ὑπέγραψαν εὐρόντες ταῦτα ἐν ἀρχεῖῳ των. Περὶ τοῦ σιγιλλίου ἐν ᾧ φέρονται δύο Κορώνης Ἐπίσκοποι δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ὅτι μετέσχον ὁ εἰς τῆς συνοδικῆς διασκέψεως καθ' ὃ Ἐπίσκοπος, ἀλλ' ὑπέγραψεν ὅτε τῷ ἐστάλῃ, ὁ διαδεχθεὶς δὲ αὐτὸν εὐρῶν τοῦτο ἐν τῷ ἀρχεῖῳ του ὑπέγραψε καὶ οὗτος. Περὶ τοῦτου ὑπάρχουσι καὶ ἐνδυασμοὶ διότι ὑπῆρξαν δύο συνώνυμοι Ἐπίσκοποι ὁ Κορώνης ὑπὸ τὴν Μητρόπολιν Μονεμβασίας καὶ ὁ Κορωνίας ὑπὸ τὴν Μητρόπολιν Ἀθηνῶν ὅστις ὅμως ἀπαντᾷται

1. Πρβλ. Ράλλη καὶ Ποτλῆ Σύνταγμα κελ. τ. 5ος Ἀφ. 1855 σελ. 502—503 καὶ Κουροπαλάτου ἐκδοσις Γκόαρ σελ. 406.

καὶ ὡς Κορώνης.¹ Ὑπολείπεται τὸ σιγίλλιον ἐν ᾧ ὑπογράφονται τρεῖς Μητροπολίται Τραπεζοῦντος ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἐν τῇ Μητροπόλει Τραπεζοῦντος Μονὴν Περιστερεῶτα. Ὁ εἰς τούτων θὰ ἦτο ἐκ τῶν ἐν Κων)λει ἐνδημούντων καὶ μετέσχεν τῆς συνοδικῆς διασκέψεως. Θὰ ἐλέγγομεν ὅτι οἱ ἄλλοι δύο διαδοχικῶς εὔρον τοῦτο ἐν τῷ ἀρχεῖφ των καὶ ὑπέγραψαν ἀλλ' οὗτοι δὲν ὑπογράφονται τελευταῖοι ἀλλ' ἐνδιαμέσως ὁ μὲν ἕνατος ὁ δὲ προτελευταῖος ἐνδέκατος. Ἐκ τούτου μᾶλλον φαίνεται νὰ ἦσαν ἀμφότεροι σχολάζοντες πρῶην Τραπεζοῦντος καὶ μετέσχον τῆς συνοδικῆς διασκέψεως προκειμένου περὶ ὑποθέσεως τῆς πρῶην ἐπαρχίας των, ἴσως δὲ τὸ πρῶην νὰ παρελήφθη. Πολλαχοῦ δὲ ἐν σιγίλλιοις ὑπογράφονται πρῶην Μητροπολίται καὶ Ἀρχιεπίσκοποι.

Ἡ συνέχεια τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐν Παρισίοις πατριαρχικῶν ἐγγράφων ἧς θὰ εἶναι μακρὰ θὰ παρουσιάσῃ ἴσως καὶ ἄλλας ὁμοίας ἀπορίας.

Ἐν Καρδίτῃ

† Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριόφερσάλων
IEZEKIHΛ

1, Πρβλ. Γ. Π. Κρέμου Φωκικὰ Β' Ἀθ. 1880 σελ. 138 καὶ Χρυσοστόμου Ἀθηνῶν αἱ Ἐπαρχίαι τοῦ Πατριαρχ. Κων)λεως Ἀθῆναι 1923 σελ. 8.